

Ordre de mots i estructura informativa a la llengua de Francesc Eiximenis.

Montserrat Batllori (*Universitat de Girona*)
montserrat.batllori@udg.edu

1. Introducció

En aquest estudi s'examina la llengua d'alguns textos de Francesc Eiximenis (concretament, el *Dotzè del Crestià* i les cartes autògrafes publicades per Martí 2002) per tal d'aprofundir en la distribució de l'estructura informativa i el consegüent ordre de mots que utilitza l'autor. Es parteix de l'estudi de gramàtica comparada de Benincà (2004) segons el qual les llengües romàniques medievals comparteixen les mateixes característiques pel que fa a l'ordenació de les paraules en el discurs. Alhora es té en compte la proposta de Martins (2005) en relació a les restriccions d'avantposició de constituents al verb dels enunciats del català medieval en contrast amb els de la resta de llengües romàniques antigues.

Dedicarem la primera part del treball a una breu descripció de l'ordre dels pronoms àtons (cf. Batllori-Iglésias-Martins 2005), dels termes de polaritat negativa i les construccions de doble negació (cf. Martins 2000), i de les estructures focalitzades i dislocades (cf. Villalba 2007 – guió preliminar del capítol 3 de la *Gramàtica del Català Antic*) per tal de fer-nos una idea general de les implicacions d'aquests fets lingüístics en l'ordre de paraules. Això ens permetrà centrar-nos, en la segona part, en les construccions d'avantposició de quantificadors –vegeu (1)– amb més coneixement de causa.

- (1) a. car *massa* seria gran càrrec a la ciutat tostamps sostenir tanta gent [*Dotzè*: 1a part, vol I: 208]
b. De què's segueix que *fort* era insufficient la policia de Sòcrates [*Dotzè*: 1a part, vol I: 356]
c. D'acò creu que *molt* n'agatz ligit e oït [*Cartes autògrafes*: 247]
d. e pati ab los vassalls, són senyories tirànniques, o qui *molt* se acosten a tirannia e qui han pocha durada. [*Dotzè*: 1a part, vol I: 339]
e. E no res menys que aquells qui *poch* ho han a tenir ne són pus cruels, arrancant-ne ço que poden, ne's curen de la justícia pensant que *poch* ho han a tenir [*Dotzè*: 1a part, vol I: 191]

D'altra banda, l'explicació de les construccions anteriors inclourà també una descripció integrada pels enunciats de (2):

- (2) a. *rahonable cosa* és que ella sia principalment a Déu diputada [*Dotzè*: 1a part, vol I: 12]
b. *Certa cosa* és que hom ha mester a menjar e a beure [*Dotzè*: 1a part, vol I: 64]
c. *necessària cosa* és que sia bon hom [*Dotzè*: 1a part, vol I: 98]
d. *leja cosa* és que la creatura se vulla aguallar al seu creador [*Dotzè*: 1a part, vol I: 299]

El marc teòric en què es fonamenta aquesta investigació parteix de la *Teoria de la perifèria esquerra* desenvolupada per diferents autors des de Rizzi (1997). Els precedents d'aquest treball són Batllori-Hernanz (2008) i Batllori-Hernanz (2009), on s'examina la perifèria esquerra del català antic en comparació amb la del castellà antic, i es descriuen les diferències més rellevants. L'objectiu d'aquesta

comunicació és aprofundir en els casos d'avantposició del català antic que corresponen a una estructura de focalització feble (no contrastiva) – cf. Benincà 2004.

1. Sintaxi dels pronoms àtons, doble negació i estructures focalitzades i dislocades

1.1. Ordre dels pronoms àtons

Com acabem d'esmentar, una de les qüestions que ha de tenir en compte qualsevol estudi sobre l'ordre de mots és la posició dels pronoms àtons. A Batllori-Iglésias-Martins (2005) vam mostrar el fet que les oracions finites del català antic presenten majoritàriament pronoms àtons enclítics, com il·lustren els exemples de (8), excepte en aquells casos en què hi ha un element que desencadena la proclisi. En aquest article ja avançàvem que els desencadenants de proclisi poden ser el marcador negatiu *no* o un altre element negatiu, (3), un pronom interrogatiu o element QU-, (4), un quantificador, (5), alguns adverbis, (6), o bé un sintagma focalitzat, (7), com es pot veure en els exemples que es llisten a continuació.

- (3) a. Si emperò lo dit senyor vol fer gràcia al crestià major que a l'infel, o al major la vol fer major que al manor, açò és benefíci seu especial, e **no n'**és obligat, [Dotzè: Cap. 159]
b. Ja d'aquí avant **no t'**apells rey, mas tiran, car qui, lexada la ley e patis jurats, recorre a fforça e a violència ja no pot ésser dit senyor ne rey, mas cruel tiran e desleyal invasor de sos leyals amichs e vassalls. [Dotzè: Cap. 161]
c. E com totsjorns los dits dos mercaders se encontrassen, **null temps** lo valencià **no n'**hach pus sinó que lo mallorquí li deya que, si res li playa, que trametés a sa casa. [Dotzè: Cap. 164]
- (4) a. Deya ell aquí mateix: —**¿Qual hom se** consellarà ab lo gat si deu pendre les sardines, ne ab lo ca si deu roseigar l'os? Axí negú no deu haver consell ab aquell qui, per sobres de cobejança que ha en alguna cosa, ha tota la vergonya perduda, car aquell jamés no y diria pus sinó aytant com ell ne faria, e del qual pot segurament presumir que s'i mouria axí com la bèstia. [Dotzè: Cap. 25]
b. Si la comunitat no·ns fa bons homens, donchs, e **qui·ns** ajudarà? [Dotzè: Cap. 57]
c. E **què·t** val ara la tua gran astúcia, que tostems as ensenyada en ajustar tresor? [Dotzè: Cap. 103]
- (5) a. **De tota persona desvergonyada se** diu comunament que totes les ha passades, ço és que totes boneses ha oblidades. [Dotzè: Cap. 25]
b. si l'om se veu sol, **tot se** entresteix; [Dotzè: Cap. 32]
c. si los regents qui u han a ffer per lur offici se volen pagar per servir la comunitat, **molt més se·n** deuen fer pagar aquells a qui no pertany lo regiment e, per consegüent, segueix-se que cascú per servir la cosa pública pot demanar paga. [Dotzè: Cap. 60]
d. E cascú vaja hoyr los sermons als dies colents, e **cascú encara se** confés e combrech segons lo manament de la Esgleya. [Dotzè: Cap. 8]
- (6) a. e·s leven contra Ell e **encara li** són traýdors trencant-li l'omenatge e fe promesa en lo batbisme de abrenunciar al diable e a totes les dues pompes. [Dotzè: Cap. 166]
b. E **axí·s** deu entendre lo dit de sen Pere, [Dotzè: Cap. 157]

- c. Ara aquí los uns prenien los béns de l'altre e l'altre de l'altre, e **sumàriament aquí-s** fayen tantes de viltats, e de malvestats e de legeses que de continent se levaren uns contra los altres e ocieren-se tots ensembs; [Dotzè: Cap. 25]
- (7) a. **Aquesta eternal e sobresdesijable benauyrança nos** és comparada e dada a entendre per los cathòlichs contemplatius per semblança de una bella ciutat, axí com posa sent Johan, *Apochalipsis*, xxi ca., qui diu que la viu en forma de ciutat maravellosa. [Dotzè: Cap. 2]
- b. E posaren llur siti principal en la primera província de Europa vinent devers orient, la qual s'appellà Sícia, qui s'estén fins al gran flum de Danubi e fins en Alamanya, e jau sobre la mar occeana. **Aquests se** esteseren envers ponent, e faheren cap de lur regne Dàcia, per honor de la qual, e per profit de la terra, elegiren per rey i gran philosoff appellat Zenta, lo qual exalçà, e dotà e magnificà molt llur senyoria per sa gran sciència e saviesa. [Dotzè: Cap. 19]
- c. **Altres philosophs li** donaren forma rodona, fahent la plaça al mig, de la qual partexen aytants carrers com ha portals en lo dit cercle o mur cerclat, e posant en lo mur aytantes torres com ha dies en l'an, [Dotzè: Cap. 111]
- (8) a. Per deffenssió, encara, de si mateix hedifficà Caÿm la primera ciutat qui jamés fos. E hedifficà-la en les Índies e apellà-la Enos, qui era nom de son fill. E tancà-s aquí ab los seus, car com fos hom mal ab los seus e agués ab ells fet molt mal, havent pahor que no fos persaguit e esvahit, féu-se la dita ciutat per deffenssió sua e dels seus. [Dotzè: Cap. 19]
- b. e regitz-vos tostamps per famosos [con]seyllers; [*Cartes autògrafes*, 1. 235-249]
- c. E lo dit Satirus respòs-li sots los següents punts. [Dotzè: Cap. 103]
- d. lo bisbe aquell era fort mal agradós e podia-li lo alèn tan fort que negú no podia ab ell parlar. [Dotzè: Cap. 113]

Així doncs, l'enclisi és el patró [-marcat] a les oracions principals asseveratives neutres amb verb finit, mentre que la proclisi és el [+marcat]. La variació enclisi-proclisi és documenta de manera general, no només a la llengua dels textos de Francesc Eiximenis – vegeu (9) –, sinó també al català medieval en general.

- (9) a. e lo mongo *li* dix aixi [*Terç del Crestià*; Russell-Gebbett (1965: 171)]
- b. E a tots los seus elets aquí-s mostra del nostre Creador sa cadira; aquí ses justes leys; aquí sos grans tresors; aquí ses grans abundàncies; aquí varietat de infinits ministrants; aquí totes dignitats qui a ciutat gloriosa *se* pertanguen; aquí font de delits arrapans, elevants, glorificants e benauyrants tots los seus ciutadans gloriosos; [Dotzè: Cap. 2]
- c. E lo mongo crehie·*l* ne [*Terç del Crestià*; Russell-Gebbett (1965: 171)]

D'altra banda, cal fer notar que, tal com passa en general en català medieval, a la llengua dels textos d'Eiximenis el doblament de clític tampoc és obligatori.

- (10) a. e ab gran crits, apagants lo so que jo feia, acostaren-se **a mi** [XIV. Francesc Eiximenis, *Contes i Faules*: 89, 18; Fischer (2002: ex. 4, 6a i 44, 62)]
- b. —Sényer, dix lo mercader catiu seu, hoc, hoc, hoc, e ara conech que no és al món altre poderosa riquesa sinó haver molt saber e gran saviesa, car aquella no pot ésser tolta e

pot fer a molt mesquí molta mala volta, axí com vós la havets **a mi** feta de present ab vostre saber excel·lent [Dotzè: Cap. 142]

Quant a les oracions subordinades amb verb finit, mostren un predomini clar de la proclisi sobre l'enclisi, de la mateixa manera que en espanyol medieval i en galleg actual – cf. Álvarez, Regueira y Monteagudo (1986).

- (11) a. e sens dupta que *u* faran per guisa que vós *na* seretz molt content. [*Cartes autògrafes*, 2. 235-249]
b. sien-vos a cor vostres notables ciutatz e vilas, car a la fi aquestas *vos* han a traura del fanch e a mantenir vostro estament. [*Cartes autògrafes*, 2. 235-249]
c. Pensa (...) que lo servey a què ell *t'á* apellat a estament de rey, *t'á* exalçat en esta vida e que a corona eternal *te* aporta. [Dotzè: Cap. 100]
d. E per tal, si començaré a parlar, ... car solament *ho* faré per satisfer a l'honor de mon companyó [XIV. Francesc Eiximenis, *Contes i Faules*: 85, 14; Fischer (2002: 46, ex. 67b)]
- (12) a. **Diu que** donaren-*li* comiat, e escriviren al dit papa que ls en donàs altre. [Dotzè: Cap., 113]
b. E pensa que a rey no pertany a ésser capellà, ne monge, ne jurista, ne pagès, ne mercader, **mas** pertany-*li* ésser cavaller, hom sensat e amant son poble, [Dotzè: Cap. 121]
c. E **diu que** dix-*li* una vegada un cavaller jove axí: —O, senyor, plàcie-us que m digats com vos poria ressemblar en vostra vida axí ordenada e virtuosa, no contrastant que siats en guerra[Dotzè: Cap. 126]

Pel que fa a les oracions d'infinitiu, en contrast amb la resta de llengües romàniques, inclòs el francès, el català presenta sempre enclisi. Segons Par (1923: §1201), “los pronomos àtons catalans són, tant en la llengua clàssica como en la moderna, enclítichs del verb (...) Quan lo verb es en infinitiu”. L'enclisi a l'infinitiu es dóna fins i tot en presència de l'adverbi negatiu *no* (que, com hem vist abans, és un activador de proclisi), vegeu (13).

- (13) a. e l'hom per negun temps no ha volgut cessar de impugnar-*lo* e de rebel·lar-*li* contínuament. [Dotzè: Cap. 453]
b. car si u fas no faràs sinó compondre foch e lenya dins sa lengua e jamés no cessarà de difamar-*te* de qualsevol crim que li vingua en la lengua. [Dotzè: Cap. 877]
c. ans encara que no vulles hoir ne acostar-*te* a negun diffamador. [Dotzè: Cap. 863]

Contràriament al que pensa Fischer (2002: 51-52), l'elevació de clític no és obligatòria (tot i que és molt freqüent) en les construccions perifràstiques d'infinitiu (causatives i de control) del català medieval, de la qual cosa en trobem exemples clars a la llengua dels textos d'Eiximenis, com s'il·lustra a (14a-c). En alguns casos el clític es reduplica – és a dir, hi ha elevació de clític, però la còpia s'expressa verbalment, com a (14d).

- (14) a. No vulles que malícia vença lo teu cor, mas tu per lo bé que Deus *t'á* dat vuylles vençre lo mal qui *t'és* proposat e deus créixer-*te* la tua bonea. [Dotzè: Cap. 824]

- b. ans encara que no vulles hoir ne acostar-*te* a negun diffamador. [Dotzè: Cap. 863]
- c. car si u fas no faràs sinò compondre foch e lenya dins sa lengua e jamés no cessarà de difamar-*te* de qualsevol crim que li vingua en la lengua. [Dotzè: Cap. 877]
- d. Ne accidieris in vinculis eius, ço és que *t* guarts de desexir-*te* dels ligams divinals [Dotzè: Cap. 434]

Cal recordar, finalment, que, tal com ha estat comentat per la majoria d'estudiosos de la llengua catalana medieval, a diferència del que passa en les altres llengües romàniques medievals, en català i tampoc en la llengua dels textos d'Eiximenis no es documenten casos d'interpolació.

1.2. Estructures negatives: la doble negació

La negació del català medieval i, en particular, de la llengua dels textos d'Eiximenis es pot expressar mitjançant estructures de doble negació. És a dir, amb la presència d'un marcador negatiu [+ neg] com l'adverbi negatiu *no* i un terme de polaritat [*a* neg] que pot adquirir caràcter negatiu, com ara *res*, *jamés*, *cosa del mon*, *persona del mon*, *part del mon*, *hom del mon* tant en posició preverbal com en posició postverbal – cf. Martins (2002).

Posició preverbal [*a* neg] [+ neg]

- (15) a. Terçament dix lo dit gloriós doctor que devia ésser lo juý franch, ço és que *res no* cost a negú. [Dotzè: Cap. 204]
- b. Pensa encara com avarícia per tot lo món ha ab ses arts corrumpuda justícia e *negú no·n* diu res. [Dotzè: Cap. 212]
- c. Senyor, *nulltemp no* amé tant lo vi que us calla duptar si era embriach. [Dotzè: Cap. 50]
- d. E per tal dien que si la dita casa ha a romandre, que romandrà axí pocha, e debilitada e pobre que *jamés no·s* veurà en l'estament en què s'és vista, [Dotzè: Cap. 200]
- e. *res del món no·n* puxats pendre sinò vostres rendes ordinàries, [Dotzè: Cap. 63]
- f. *nulltemp per amor, ne per rancor ne per neguna cosa del món no* faria contra rahó ne contra veritat. [Dotzè: Cap. 172]
- g. A cascú d'aquests pagava per sos treballs llargament la comunitat, e havien sobre si ley aytal que, sots pena de mort, *de persona del món no* prenguessen paga, ne servey, ne do de nagú per lurs officis, [Dotzè: Cap. 206]
- h. *ab neguna cosa del món no* s'i poch donar remey [Dotzè: Cap. 181]
- i. *null temp negú no* impugne consell d'altre [Dotzè: Cap. 75]

Posició postverbal [+ neg] + [*a* neg]

- (16) a. hòmens poderosos qui *no* haguessen *res* mester de *negú*, [Dotzè: Cap. 204]
- b. Terçament, aytal demanda és inútil e infructuosa, car lo diable *no* pot donar un diner a *hom del món*, [Dotzè: Cap. 150]
- c. *no y ha null hom qui·l mat ne·l degoll*, [Dotzè: Cap. 162]
- d. respòs que *no·ls* en daria *gens*. [Dotzè: Cap. 22]
- e. E diu que lo dit rey jamés *no* volch perdonar *per neguns prechs de neguna persona del món*, [Dotzè: Cap. 42]
- f. tota bona composició de la ciutat tota és a cas e a ffortuna, e *no per neguna altra cosa del món*. [Dotzè: Cap. 102]
- g. E per tal és dit damunt e per causa que ja sien cert cassos, e tatzats, en los quals la comunitat puxa despender, e *no en altres per neguna manera del món*. [Dotzè: Cap. 195]

Els elements que tenen el tret [+neg] fosilitzat són els que etimològicament ja són negatius, per exemple *null*. Tot i que és poden utilitzar com a únic element negatiu, soLEN construir-se amb el marcador negatiu *no*, de manera analògica amb els elements [α neg] – cf. Llorens (1923). El fet que són [+ neg] es corrobora quan legitimen estructures negatives en què intervenen termes [α neg].

- (17) La primera ley era que *negú null temps* jutjant presés res de les parts altercants; [Dotzè: Cap. 129]

Els termes de polaritat [α neg] també són [α mod] perquè en entorns modals presenten una lectura afirmativa.

- (18) a. La novena, que són hòmens sens tota vergonya e cortesia, car no paguen jamés si *res* compren, o manleven o loguen, ans, si·ls ho demanats, dar-vos han per gràcies de grans coltellades. [Dotzè: Cap. 199]
b. aquells qui vengueren en lo loch on Roma és hedifficaren aquí la dita ciutat per lur deffensió, ço és per tal que fossen aquí deffesos de tots lurs enemichs en cas que *negú* los volgués perseguir. [Dotzè: Cap. 28]

1.3. Estructures focalitzades i dislocades.

La focalització consisteix en el trasllat d'un mot a l'esquerra de l'oració per tal d'emfatitzar-lo. No hi pot haver pronom de represa dins l'oració i generalment es dóna la inversió de l'ordre subjecte-verb.

- (19) a. Dix l'estrange a aquell: —*Poch* veig que us en proffitats, segons que·m par, vosaltres del regiment de la comunitat! [Dotzè: Cap. 55]
b. *D' aquesta misèria de la comunitat* parla la Escriptura en molts lochs. [Dotzè: 1a part, Vol. I, 180]

La dislocació a l'esquerra, en canvi, es caracteritza pel fet d'haver-hi un pronom de represa a l'interior de l'oració, tot i que Villalba (2007b) considera que en català medieval hi poden haver casos sense pronom de represa:

- (20) Mas que axí sia que la manera sia cautelosa e falsa, appar-ho per ço car *allò* no *u* atorga la comunitat, e aquells qui *u* atorguen no han plen poder de dar-ho [Dotzè: 1a part, Vol. I, 134]

2. Altres alteracions de l'ordre bàsic.

En català medieval es documenten diversos patrons d'avantposició que també són freqüents a la llengua dels textos de Francesc Eiximenis.

2.1. Avantposició de complements o adjunts circumstancials:

- (21) a. *Los chamins e les charreres puplices* fa trencar e clodir e laborar, e geta-les supra lo domenge de la meso a força de la meso [1190-1210. *Greuges dels Templers de Barberà*. Russell-Gebbett (1965: 85); Batllori-Iglésias-Martins (2005: 158)]
b. *gran profit* sen es seguit [XIV. Bernat Metge: 1219; Par (1923: 26); Batllori-Iglésias-Martins (2005: 159)]

- c. Juro ego ... che ... *treva et paz* tenré et a mos òmens tener la mannaré [XII. *Jurament de pau i treva del comte Pere Ramon de Pallars Jussà al bisbe d'Urgell* (1098-1112), Moran i Rabella (2001: 64-65); Batllori-Iglésias-Martins (2005: 165)]
- d. dit m'an que *clams* volets fer a la cort d'aquest mal fet que ma filla n'Anthònia vos ha fet [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:32)]
- e. li dix que *gran mal* havia sofert e haüt gran vòmit per blets ab formatge que sa muller li havia dats a dinar [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:34)]

2.2. Inversió de dues formes verbals en construccions perifràstiques:

2.2.1. Temps compostos amb *haver* o *ser*:

- (22) axí co lo bispe *feta la* à escriure [XII. *Jurament de pau i treva del comte Pere Ramon de Pallars Jussà al bisbe d'Urgell* (1098-1112), Moran i Rabella (2001: 64-65); Batllori-Iglésias-Martins (2005: 167)]

2.2.2. Altres construccions perifràstiques:

- (23) *promés li ho havem* [XIV. Jaume I, Fabra 1912: 167, i Fabra (1983-1984: 128) ; Batllori-Iglésias-Martins (2005: 167)]

2.3. Inversions en estructures atributives, l'atribut de les quals va avantposat al verb:

- (24) a. dix que *fleuma* era e que *mala vianda* eren los blets. [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:34)]
 b. j. e dix-li que li retés l'arcènich que venut li h[avi]a, cor mal li estava que ell, qui *son amich* era, lo aportàs [a perill] de perdre lo cors e'l haver. [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:47)]

2.4. Avantposició de quantificadors:

- (25) a. E no res menys que aquells qui *poch* ho han a tenir ne són pus cruels, arrancant-ne ço que poden, ne's curen de la justícia pensant que *poch* ho han a tenir [*Dotzè: 1a part, vol I: 191*]
 b. D'acò creu que *molt* n'agatz legit e oït [*Cartes autògrafes: 247*]
 c. E ell testis dix: ... que *massa vianda* m'avets dada, la qual ne volria haver gitada, no que me'n donets més. [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:30)]
 d. e dix-li que .i. *poch* lo havia ops [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:38)]
 e. E dix que *[moltes]* gents s'acorden que la dita Anthònia havia dades metzines al dit seu marit [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:56)]

2.5. Extraposicions:

- (26) a. E ella dix que *massa* eren *cars* e no'ls comprà [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:40)]
b. E d[i]x que *una* era *hora* prop del sopar [1374-1377. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: procés criminal barceloní del segle XIV*; J. A. Rabella (1998:41)]

3. L'anàlisi

Benincà (2004) suggereix que les llengües romàniques medievals disposen d'un tipus de focus no marcat que no comporta èmfasi i jeràrquicament ocupa una posició inferior a la del focus contrastiu.

"The hypothesis that the Focus Field can host various kinds of Foci is relevant in particular for medieval Romance languages. This area appears to be more easily activated in those languages than in modern Italian, so that we find there not only contrastive Focus or *wh* elements, but also less 'marked' elements (an identificational, informational or 'unmarked' focus, an anaphoric operator, or even elements with the pragmatic characteristics of a topic 'put in relief')" [Benincà (2004: 251)]

Proposa l'estructura oracional que es mostra a continuació¹:

- (27) {_{Frame} [HT]...} {_{Topic} ...[LD]...} {_{Focus} ...[ContrastFocus]...[UnmFocus]...}
[Benincà (2004: 256, e.g. (9))]
- (28) [Force Cº [Relwh Cº] / {_{Frame} [ScSett] [HT] Cº} {_{Topic} [LD] [LI] Cº} {_{Focus} [I Focus] [II Focus] / [Interrwh] Cº} [Fin Cº]
[Benincà (2004: 260, e.g. (18) y 288, e. g. (65))]

Després d'examinar les dades, d'acord amb Benincà (2004) i Martins (2005), podem afirmar que el català medieval i, per extensió la llengua dels textos d'Eiximenis, compta amb una projecció de Focus feble i que la perifèria esquerra oracional que permet distribuir l'estructura informativa i dóna lloc a l'ordre de mots amb tots els matisos semàntics pertinents és la de (29):

- (29) [SForça [STòpic [SFocus contrastiu [SFocus feble[S Polaritat [SFIN]]]]]]]]

El fet de comptar amb un Focus feble afavoreix l'existència de tres tipus d'avantposicions:

A. Avantposició de focus contrastiu (vegeu els exemples d'Eiximenis de (19) o l'exemple de (31)):

- (30) [SForça [STòpic [SFocus contrastiu [SFocus feble[S Polaritat [SFIN]]]]]]]

¹
ScSett= Scene Setting Topic
HT = Hanging Topic
LD= Left Dislocation
LI= List Interpretation Topic
I Focus= Emphatic Focus position

- (31) Per la qual causa se plorà mot fortment, e pensà-se que *poc* li profitaria la sua probretat volenterossa si ab Sen Gregori recebia gasardó, qui era tan ric-hom en lo món. [Vides de Sants Rosselloneses: p. 301]

B. Avantposició de focus feble amb matís polar:

- (32) [SForça [STòpic [SFocus contrastiu [SFocus feble[SPolaritat [SFIN]]]]]]
-

- (33) a. Respon que *ver* és ço que conclosus, [Dotzè: 1a part, Vol. I, 101]
 b. près la lança e l'escut e lavors dix: - Prom, *ver* és que nós passam per aquest camí.
 [CICA: XVb. *Curial e Güelfa*: 132]

C. Avantposició de focus feble sense matís polar:

En aquest apartat hi tenen cabuda les avantposicions que hem tractat anteriorment

- (34) [SForça [STòpic [SFocus contrastiu [SFocus feble[SPolaritat [SFIN]]]]]]
-

- (35) a. *D'acò* creu que molt n'agatz ligit e oït [Cartes autògrafes: 247]
 b. Feren-los ben aposentar e preguaren-los que sperasen la resposta. E *açò* digueren per fer-los una gran maldat [CICA: XVb. *Tirant lo Blanch*: 125]

4. Conclusió

En aquesta comunicació s'ha ofert una descripció general dels aspectes més rellevants que incideixen en l'ordre de mots de la llengua dels textos de Francesc Eiximenis: l'ordre dels pronoms àtons, la doble negació i les avantposicions pròpies de la llengua medieval – cf. Martins (2005). És evident que el resultat no és més que una primera aproximació que em permetrà aprofundir en la naturalesa del canvi lingüístic que es dóna en el pas de la llengua medieval al català actual. Tal com s'exposa a Batllori-Hernanz (2009) en català, a diferència del que ha passat en espanyol, s'ha perdut la possibilitat d'avantposar constituents a la projecció de Focus feble i, en canvi, s'ha consolidat la tendència a gramaticalitzar els quantificadors avantposats com elements polars.

Referències bibliogràfiques

- Ambar, Manuela (1999), “Aspects of the Syntax of Focus in Portuguese”, en G. Rebuschi y L. Tuller (eds.), *The Grammar of Focus*. Amsterdam, John Benjamins, pp. 23-53.
- Batllori, Montserrat i Francesc Roca (1998), “Orden 'Nombre - Complemento' en español”, dins *Atti del XXI Congresso Internazionale di Linguistica e Filologia Romanza. Palermo, 18-24 settembre 1995*, Tübingen, Max Niemeyer Verlang, pp. 61-73.
- Batllori, Montserrat i Maria Lluïsa Hernanz (2008), “Emphatic Polarity from Latin to Romance”, pòster presentat al *10th Diachronic Generative Syntax Conference. August 7th – 9th, 2008*, Cornell University, EUA.
- Batllori, Montserrat i Maria Lluïsa Hernanz (2009, en premsa), “Foco oracional y polaridad: en torno a una asimetría entre el español y el catalán”, dins *Actas del VIII Congreso Internacional de Historia de la Lengua Española*, Madrid, Arco Libros.
- Batllori, Montserrat, Narcís Iglésias i Ana Maria Martins (2005), “Sintaxi dels clítics pronominals en

- català medieval”, *Caplletra*, 38, pp. 137-177.
- Benincà, Paola (2004), “The Left Periphery of Medieval Romance”, dins *Studi Linguistici e Filologici Online. Rivista Telematica del Dipartimento di Linguistica dell’Università di Pisa*, 243-297.
- Camus Bergareche, Bruno (2007), “Evolució de la sintaxi dels contextos de polaritat negativa en castellà i català”, *Caplletra*, 42, pp. 119-143.
- Fontana, Josep Maria (1993), *Phrase Structure and the Syntax of Clitics in the History of Spanish*. Tesis doctoral inédita, University of Pennsylvania.
- Frascarelli, Mara (2007), “Subjects, topics and the interpretation of referential *pro*: An interface approach to the linking of (null) pronouns”, *Natural Language and Linguistic Theory*, 25, pp. 691-734.
- Gallego, Ángel J. (2007), “Defectivitat morfològica i variació sintàctica”, *Caplletra*, 42, pp. 219-249.
- Leonetti, Manuel i M. Victoria Escandell (2008), “Las anteposiciones inductoras de foco de polaridad”, en *Actas del 8º Congreso de Lingüística General*, Madrid, Universidad Autónoma de Madrid.
- Martí, Sadurní (2002), “Les cartes autògrafes de Francesc Eiximenis”, *Estudi General*, 22 (2002), 235-249 (= *Miscel·lània d'homenatge a Modest Prats*, vol. II).
- Martins, Ana Maria (2000), “Polarity items in Romance: Underspecification and Lexical Change”, dins Susan Pintzuk, George Tsoulas i Anthony Warner (eds.), *Diachronic Syntax. Models and Mechanisms*, Oxford: Oxford University Press, pp. 191-219.
- Martins, Ana Maria (2002), “The Loss of IP-Scrambling in Portuguese: Clause Structure, Word-Order Variation and Change”, en D. W. Lightfoot (ed.), *Syntactic Effects of Morphological Change*. Oxford, OUP.
- Martins, Ana Maria (2005), “Clitic Placement, VP-Ellipsis, and Scrambling in Romance”, dins Montserrat Batllori, Maria Lluïsa Hernanz, Carme Picallo i Francesc Roca (eds.), *Grammaticalization and Parametric Variation*, Oxford, Oxford University Press, pp. 175-193.
- Quer, Josep (2002), “Edging quantifiers. On OP-Fronting in Western Romance”, dins C. Beyssade, R. Bok-Bennema, F. Drijkoningen i P. Monachesi (eds.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2000*. Amsterdam, John Benjamins, pp. 253-270.
- Rizzi, Luigi (1997), “The Fine Structure of the Left Periphery”, dins Lilian Haegeman (ed.), *Elements of Grammar. Handbook in Generative Syntax*. Dordrecht, Kluwer, pp. 281-337.
- Villalba, Xavier (2007a), “La dislocació a la dreta en català i castellà: microvariació en la interfície sintaxi/pragmàtica”, *Caplletra*, 42, pp. 273-302.
- Villalba, Xavier (2007b), “L’oració simple: propietats bàsiques, ordre i elisió”, guió preliminar del cap. 3 de la *Gramàtica del Català Antic*. Ms., Universitat Autònoma de Barcelona.